

SUOMENSELÄN TALVILINNUT 2007–2009

Matti Aalto

Laskennat edelleen suosittuja

Talvilintulaskentakatsaus käsittelee jo kolmatta kertaa peräkkäin kahta talvea. Pyrkimys on kuitenkin päästä jatkossa vuosittaisiin katsauksiin. Talvina 2007–2009 Suomenselän syys-, talvi- ja kevätlaskentoja laskettiin 46–49 reitillä ja 409–438 reittikilometrillä. Määrät ovat aivan talvella 2006–2007 tehdyn ennätyksen tuntumassa ja on hienoa, että 50-vuotis juhluvuonna (2006) pienellä harppauksella lisääntynyt innostus ei ole laantunut. Sääolosuhteiltaan talvi 2007–2008 oli poikkeuksellisen leuto ja myös talvi 2008–2009 keskimääräistä leudompi.

Paljon vesilintuja ja petoja

Laulujoutsenia havaittiin runsaasti, kuten 2000-luvulla on ollut tapana. Uusi ennätysmäärä laskettiin syksyllä 2008 (taulukko 1). Sinisorsia havaittiin vuosien 2007–2009 laskennoissa 39–123 yksilöä, mikä on edellisvuosien tasoa, mutta jää kauas Mäntän sorsaruokinnan kukoistuskauden määristä. Lämpimien kelien ansiosta viivyttelämään jääneitä harvinaisempia vesilintuja nähtiin molempina syksyinä, yhteensä 9 lajia (taulukko 2). Näistä lajeista talvehtivat kuitenkin vain telkkä ja isokoskelo. Kevätlaskennassa 2008 vesilintujen kevätmuutto oli jo alkanut, sillä laskijat havaitsivat kuikan, tavin ja 10 telkkää. Talvilintulaskentahistorian ensimmäinen harmaahaikara nähtiin syyslaskennassa 2008.

Hyvä myyrävuosi näkyi syksyn 2008 laskennoissa, jolloin sinisuo- ja hiirihaukkoja sekä piekanoja nähtiin ennätysmäärät ja tuulihaukkakin sivusi ennätystään. Haukkoja oli hyvin myös talvi- ja kevätlaskennoissa. Myyränpurijoiden lisäksi talvella 2008–2009 oli runsaasti lintuhaukkoja, kanahaukkoja peräti ennätysmäisesti syksyllä 2008. Runsastuneesta merikotkakannasta laskijoiden silmiin osui syksyllä 2007 komeat 5 yksilöä. Muita päiväpetolintuhavaintoja tehtiin maakotkasta ja ampuhaukasta.

Teeriä oli molempina talvina mukavasti. Talvea 2008–2009 suurempiin lukuihin päästiin viimeksi talvella 1989–1990. Pyytä oli 2007–2008 hyvin, mutta seuraavana talvena selvästi vähemmän, kun taas peltopyyllä tilanne oli juuri päinvastainen. Metsoja nähtiin viime vuosiin verrattuna tavanomaisesti. Lähes katoamassa olevilla riekoilla 2008–2009 oli kautta aikain toinen nollatalvi. Sen sijaan fasaanin ja kesykyyhkyn määrät kasvoivat rajusti ja molempina talvina rikottiin selvästi molempien lajien aiemmat ennätykset. Laskentojen kautta aikain toinen töyhtöhyppä nähtiin syyslaskennassa 2008. Harmaalokkien syysmäärä kohosi ennätykseen molempina vuosina. Varpuspöllöjä nähtiin molempina talvina varsin monella reitillä, vaikka ennätykseen ei aivan yllettykään. Käpytikoilla oli hyvä vaellus syksyllä 2008 ja historian ensimmäinen valkoselkätikkahavainto tehtiin saman talven joululaskennassa. Sen sijaan kevätlaskennassa 2008 havaittiin pikkutikkoja lähes neljä kertaa enemmän kuin koskaan aiemmin.

Marjalinnut vähissä – Varislinnut pärjäävät

Syksyn 2007 viivyttelijälajeja varpuslinnuista olivat punakylkirastas, kulorastas, mustapääkerttu, hemppo ja pulmunen. Seuraavana syksynä saman homman hoitivat punakylkirastas, kulorastas, kottarainen, pulmunen ja pajusirkku. Kasvihuonevästäräkeistä tehtiin laskentahavaintoja molempina talvina ja peippoja sekä järripeippoja nähtiin lähes kaikilla laskentakerroilla. Seinäjoen monipuolinen carduelis-parvi osui kevätlaskentaan 2009, jolloin lajistoon saatiin tikli, hemppo, vuorihemppo ja tundraurpiainen. Tiklejä tosin nähtiin jo saman talven aiemmissa laskennoissa.

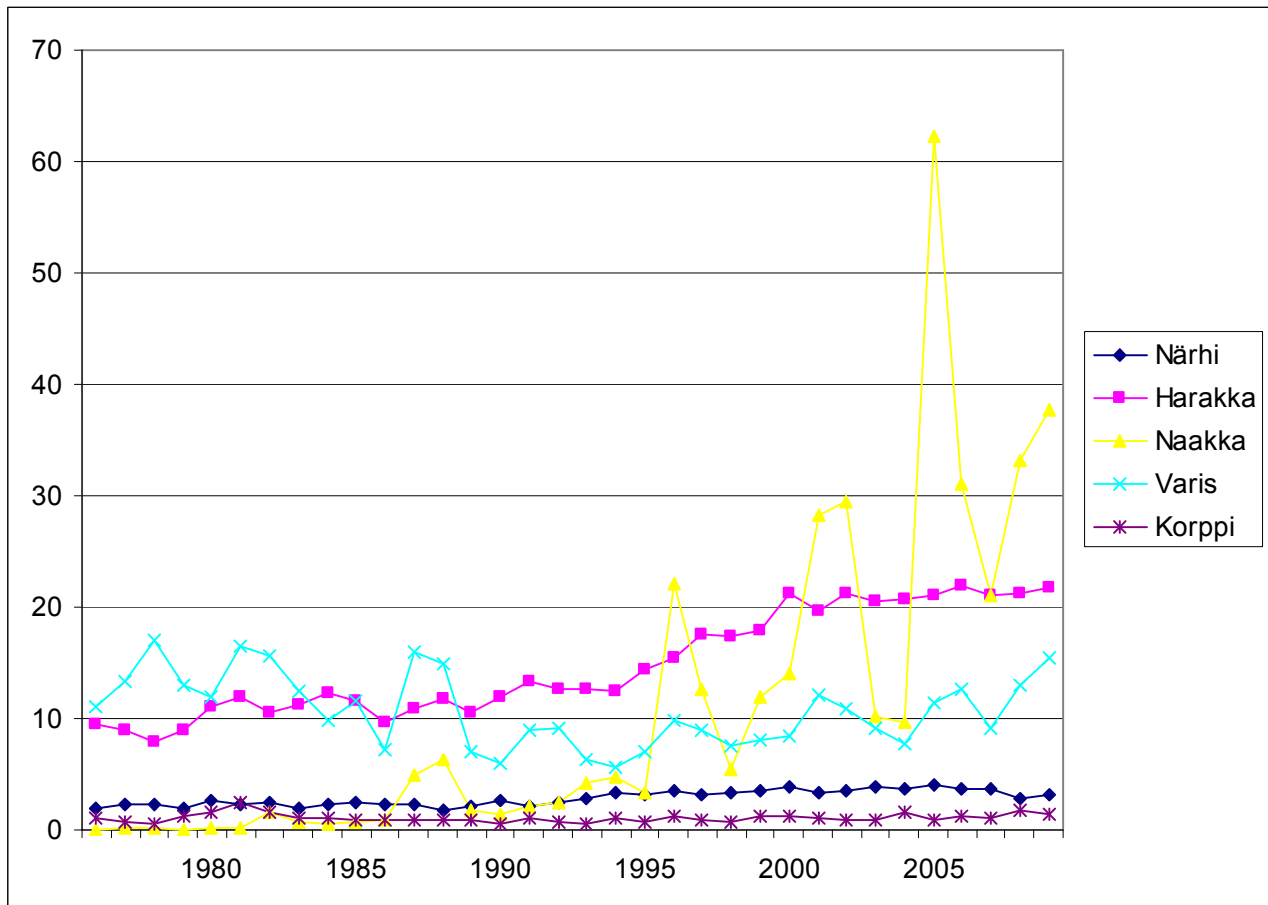
Tilhet ja räkättirastaat olivat vähissä molempina vuosina. Sen sijaan taviokuurnia nähtiin melko runsaasti syksyllä 2007. Hippiäisiä ja puukiipijöitä oli talvella 2008–2009 liikkeellä ennätysmäisesti. Myös kuusitiaisilla oli hyvä vuosi ja pyrstötiaisvaellus oli voimakasta syyslaskennassa 2008. Hömötiaisia havaittiin molempina talvina hieman keskimääräistä vähemmän ja töyhtötiaisia keskimääräistä enemmän. Sini- ja talitiaisia havaittiin 2000-luvun tapaan runsaasti.

Taulukko 1. Talvilintujen tiheydet (yks./10km) ja tietoja lasketuista reiteistä talvina 2007–2009.

Laji	Syys 2007	Talvi 2007- 08	Kevät 2008	Syys 2008	Talvi 2008- 09	Kevät 2009	Species
Laulujoutsen	8,94	1,26	0,76	15,93	1,37	0,27	<i>Cygcyg</i>
Sinisorsa	1,96	0,94	2,39	2,97	0,96	1,17	<i>Anapla</i>
Pyy	1,96	0,94	0,60	0,72	0,69	0,42	<i>Bonbon</i>
Teeri	7,59	5,99	2,87	6,69	7,90	7,62	<i>Tetrix</i>
Metso	0,38	0,29	0,19	0,29	0,21	0,22	<i>Teturo</i>
Peltopyy	0,31	0,85	0,56	1,69	1,62	1,76	<i>Perper</i>
Fasaani	5,66	3,77	3,80	4,64	6,05	4,28	<i>Phacol</i>
Kesykyyhky	9,43	7,37	7,11	14,14	12,43	9,33	<i>Colliv</i>
Palokärki	0,24	0,24	0,39	0,22	0,41	0,22	<i>Drymar</i>
Käpytikka	3,89	3,19	4,94	7,06	5,73	4,76	<i>Denmaj</i>
Tilhi	1,11	0,00	0,02	3,53	0,50	0,39	<i>Bomgar</i>
Koskikara	0,17	0,22	0,30	0,07	0,23	0,34	<i>Cincin</i>
Mustarastas	0,38	0,00	0,07	0,46	0,07	0,00	<i>Turmer</i>
Räkättirastas	2,88	0,02	0,00	6,02	0,07	0,00	<i>Turpil</i>
Hippiäinen	1,89	1,55	1,11	19,38	10,07	5,59	<i>Regreg</i>
Pyrstötäinen	1,33	1,23	0,46	4,37	1,35	1,25	<i>Aegcau</i>
Hömötäinen	11,84	9,30	9,50	14,28	9,43	9,21	<i>Parmon</i>
Töyhtötäinen	4,69	3,58	4,77	4,93	4,41	3,71	<i>Parcri</i>
Kuusitäinen	0,42	0,46	0,90	1,98	1,14	1,29	<i>Parate</i>
Sinitäinen	27,31	26,61	26,95	33,30	28,16	26,92	<i>Parcae</i>
Talitäinen	57,85	47,85	52,19	64,57	43,67	44,00	<i>Parmaj</i>
Puukiipijä	1,32	0,43	1,07	2,56	1,19	1,00	<i>Cerfam</i>
Närhi	4,65	2,05	1,97	5,05	2,72	1,95	<i>Gargla</i>
Harakka	20,57	20,61	22,32	21,56	23,34	20,13	<i>Picpic</i>
Naakka	32,90	42,39	24,61	48,09	33,01	32,45	<i>Cormon</i>
Varis	16,32	10,44	12,31	21,70	14,41	9,97	<i>Cornix</i>
Korppi	1,60	2,03	1,71	1,57	1,23	1,59	<i>Corrax</i>
Varpunen	21,82	20,61	24,63	19,26	21,04	20,62	<i>Pasdom</i>
Pikkuvarpunen	2,55	2,85	2,99	4,88	5,03	4,54	<i>Pasmon</i>
Viherpeippo	48,23	47,03	58,86	48,16	40,50	46,62	<i>Carchl</i>
Vihervarpunen	0,00	0,80	0,16	0,29	0,05	0,00	<i>Carspi</i>
Urpiainen	7,57	9,13	15,48	8,97	7,13	15,44	<i>Carmea</i>
Punatulkku	7,31	4,23	5,79	7,93	3,77	3,52	<i>Pyrpyr</i>
Keltasirkku	39,08	58,29	74,28	35,16	81,20	55,53	<i>Embcit</i>
Reittejä	48	47	49	47	49	46	
Kilometrejä	424,0	413,8	431,5	413,8	437,8	409,3	

Hyvä myyrävuosi ei näkynyt isolepinkäismäärässä ja niitä nähtiin varsin tavanomaisesti. Närhen, harakan, naakan, variksen ja korpin määrät pysyivät huippulukemissa (kuva 1). Uudet ennätykset kirjattiin harakalle 1022 yksilöä talvilaskennassa 2008–2009 ja varikselle 898 yksilöä syyslaskennassa 2008. Varpusten määrä on laskenta-aineistossa pysynyt lähes vakiona jo parikymmentä vuotta. Kahdessa edellisessä katsauksessa olen saanut kirjoittaa pikkuvarpusen ennätyksen tuplaantumisesta ja laji teki sen jälleen. Talvilaskennassa 2008–2009 pikkuvarpusia havaittiin 220 yksilöä. Viherpeipon ennätys, 2540 yksilöä, laskettiin kevtlaskennassa 2008.

Seuraavana talvena viherpeippomäärä väheni ilmeisesti trikomonoosi -taudin seurauksena, mutta romahdus ei ollut niin suuri kuin valtakunnallisessa aineistossa (Väisänen 2009). Vihervarpunen, käpylinnut ja punatulkku olivat harvalukuisia molempina talvina, kun taas urpiaismäärät olivat hyvin keskimääräisiä. Keltasirkku säilytti runsaimman talvilinnun tittelin, vaikka ennätyksiä ei tällä kertaa kirjattukaan.

Kuva 1. Varislintujen tiheydet (yks/10km) Suomenselän talvilintulaskentojen kolmen laskentakerran yhteisaineistossa talvina 1976–2009.

Taulukko 2. Harvalukuisten talvilintujen yksilömäärät talvien 2007–2009 lintulaskennoissa.

Laji	Syys 2007	Talvi 2007-08	Kevät 2008	Syys 2009	Talvi 2008-09	Kevät 2009	Species
Metsähanhi				2			<i>Ansfab</i>
Haapana				7			<i>Anapen</i>
Tavi			1	1			<i>Anacre</i>
Mustalintu	2			8			<i>Melnig</i>
Pilkkasiipi	2						<i>Melfus</i>
Telkkä	6	2	10	13	1		<i>Buccla</i>
Tukkakoskelo				1			<i>Merser</i>
Isokoskelo	216	1		111			<i>Mermer</i>
Riekkö		2	1				<i>Laglag</i>
Kuikka			1	1			<i>Gavarc</i>
Harmaahaikara				1			<i>Ardcin</i>
Merikotka	5			1	1		<i>Halalb</i>

Sinisuohaukka	1			12	1		<i>Circya</i>
Kanahaukka	4	3	3	11	6	6	<i>Accgen</i>
Varpushaukka	2	2	3	6	5	8	<i>Accnis</i>
Hiirihaukka			1	3	2		<i>Butbut</i>
Piekana		1		9	4	3	<i>Butlag</i>
Maakotka				1			<i>Aquchr</i>
Tuulihaukka				4	4	2	<i>Faltin</i>
Ampuhaukka	1	1	1				<i>Falcol</i>
Töyhtöhyppä				1			<i>Vanvan</i>
Kalalokki	1			1			<i>Larcan</i>
Harmaalokki	270		2	471			<i>Lararg</i>
Turkinkyyhky	4	2	1	3			<i>Strdec</i>
Huuhkaja			2				<i>Bubbub</i>
Varpuspöllö	2	1	6	7	4	2	<i>Glapas</i>
Viirupöllö	1						<i>Strura</i>
Helmipöllö				1			<i>Aegfun</i>
Harmaapäätikka			1		1	1	<i>Piccan</i>
Valkoselkätikka					1		<i>Denleu</i>
Pikkutikka	2	1	11	2	2	2	<i>Denmin</i>
Pohjantikka	1	2	2	4	5	3	<i>Pictri</i>
Västäräkki	11		1	5			<i>Motalb</i>
Punakylkirastas	5			3			<i>Turili</i>
Kulorastas	1			2			<i>Turvis</i>
Mustapääkerttu	1						<i>Sylatr</i>
Pähkinänakkeli						1	<i>Siteur</i>
Isolepinkäinen	2	3	1	1	1		<i>Lanexc</i>
Kuukkeli	4	2			1		<i>Perinf</i>
Pähkinähakki				1		1	<i>Nuccar</i>
Kottarainen			1	8			<i>Stuvul</i>
Peippo	5	1		11	3		<i>Fricoe</i>
Järripeippo	3	1	2	6	1		<i>Frimon</i>
Tikli				1	2	21	<i>Carcar</i>
Hemppo	1					2	<i>Carcan</i>
Vuorihemppo						4	<i>Carris</i>
Tudraurpiainen			1			1	<i>Carhor</i>
Pikkukäpylintu			2	24		10	<i>Loxcur</i>
Isokäpylintu			6	6		2	<i>Loxpyt</i>
Käpylintulaji	2		7	41		15	<i>Loxsp</i>
Taviokuurna	65	32		14	1	1	<i>Pinenu</i>
Pulmunen	2			3			<i>Pleniv</i>
Pajusirkku			2	1			<i>Embsch</i>

Kiitokset

Muutamilla ruokintapaikoilla osallistuttiin edelleen ruokintapaikkaseurantaan ja Keurusseudulla tehtiin myös vakioreittien ulkopuolisia laskentoja, vaikka niitä ei tällä kertaa katsauksessa käsiteltykään. Kiitos kaikille talvilintuja seuranneille. Seuraavassa on lueteltu talvina 2007–2009 laskettujen reittien vastaavat (ja reittimäärät) kunnittain:

Ilmajoki: Korpi Mauri (2), Koskela Tapio (2), Rautiainen Erkki, Sivunen Jorma

Jalasjärvi: Kannonlahti Jouni, Sillanpää Hannu

Karstula: Mäkinen Timo (3), Ahlman Santtu (2), Ahveninen Jarmo, Honkonen Hannu

Kauhava: Hemminki Ossi

Keuruu: Pihlainen Jouko (2), Aalto Esa, Aalto Matti, Kiltinen Juhani, Myntti Tarmo, Sulkava Pertti, Sulkava Risto

Kuortane: Rajala Esko

Lapua: Hautamäki Pentti, Hutri Harri, Ojala Seppo

Mänttä: Kallio Kari (4)

Nurmo: Rautiainen Erkki (2), Kimpimäki Sisko, Sadeharju Tapio

Perho: Mattila Jari

Seinäjoki: Malmi Pekka, Rautiainen Erkki, Saarinen Kari, Sillanpää Hannu, Tuomisto Hannu

Töysä: Haakana Markus, Ojala Seppo

Vilppula: Kallio Kari (4), Majaniemi Eino

Virrat: Rautiainen Sakari

Ähtäri: Ryssy Jussi (2), Häkkinen Pentti

Lähteet:

Väisänen R. A. 2009: Talven 2009/2010 reittilaskennat. Eläinmuseon kirje talvilintulaskijoille.